

5. ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА

Наукові праці Лісівничої академії наук України
Proceedings of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine

<http://fasu.nltu.edu.ua>
<https://doi.org/411715>
Article received 2017.09.09
Article accepted 2017.11.15

ISSN 1991-606X print
ISSN 2616-5015 online
@ ✉ Correspondence author
Roman Viter
viterm@ukr.net

Ця стаття є останньою працею професора Синякевича Ігоря Макаровича для збірника «Наукові праці Лісівничої академії наук України». Ігор Макарович відійшов у вічність 28 вересня 2017 року. Життєвий шлях Ігоря Макаровича Синякевича представлений у збірнику наукових праць Лісівничої академії наук України, вип. 13, 2015 року.

УДК 504

Екологізація суспільної свідомості в контексті духовного розвитку

І. М. Синякевич¹

Розглянуто суть екологізації суспільної свідомості в контексті духовного розвитку, збереження й удосконалення життя на Землі. Екологізацію суспільної свідомості розглядають як процес оптимізації життя на Землі, який враховує потреби земної цивілізації в ресурсах довкілля і можливостях навколишнього природного середовища їх задовольняти. Проаналізовано зв'язки між деградацією навколишнього природного середовища під впливом деструктивної господарської діяльності людини, воєнних конфліктів у межах гібридної війни та глобальними екологічними загрозами, що пов'язані з порушенням планетарних меж. Визначено найвагоміші вимоги до еволюційного розвитку земної цивілізації в XXI ст. в межах вісімнадцяти цілей.

Розглянуто суть гібридної війни як війни символів і злочинних інтересів кланових угруповань, в яких нехтують міжнародними домовленостями, національним законодавством і традиціями. Зроблено висновок про те, що помилковою є думка щодо того, що гібридні війни – це протистояння, яке пов'язане головним чином з етичними і ціннісними інтересами, бо за ними, як звичайно, криється проімперська загарбницька війна.

Ключові слова: довкілля; глобальні екологічні загрози; світова спільнота; екологічна, економічна, соціальна та духовна сфери земної цивілізації; гібридні війни

Вступ. У XXI ст. через загострення глобальних екологічних проблем та зростання деструктивного антропогенного навантаження на екосистеми Землі, підвищується суспільне усвідомлення вагомості екологізації суспільної свідомості, яка розвивається під впливом науки і освіти. До цього процесу долучаються навіть письменники-фантасти. Найбіль-

шою проблемою для них є економічна тематика, особливо коли вона пов'язана з реформуванням чинних економічних систем. Відомий письменник-фантаст Кім Стенлі Робінсон з цього приводу висловив таку думку: «В своїх книжках я спробував уявити як люди солять Гольф Стрім, підпирають греблями льодовики, що відколюються від Грен-

¹ Синякевич Ігор Макарович – віце-президент Лісівничої академії наук України, заслужений працівник народної освіти України, завідувач кафедри менеджменту організації і адміністрування, доктор економічних наук, професор. Національний лісотехнічний університет України, вул. генерала Чупринки, 105, м. Львів, 79057, Україна. Тел. + 38-032-258-42-20. E-mail: mo@nltu.edu.ua

ландського щита, перекачують воду з океанів до змілілих річищ Сахари та Азії, аби утворити солоні моря, використовують сніги Антарктиди для поповнення запасів прісної води, генетично створюють бактерії, котрі дозволяють корінню дерев утримувати більше вуглецю, піднімають Флориду над поверхнею моря та іще (мабуть найтяжче) цілком змінюють принципи капіталізму» (Klein, 2016).

Концепцію екологізації суспільної свідомості розглядають в межах земної цивілізації (рисunek). Вона охопить економічну, екологічну, соціальну і духовну сфери. За допомогою інструментів екологічної політики буде забезпечуватися екологізація науки, освіти та засобів масової інформації, що сприятиме зростанню інтелекту людей на Землі та подоланню глобальних екологічних загроз, що нависли над земною цивілізацією в XXI ст. (Synyakevych, 2008, 2011, 2014).

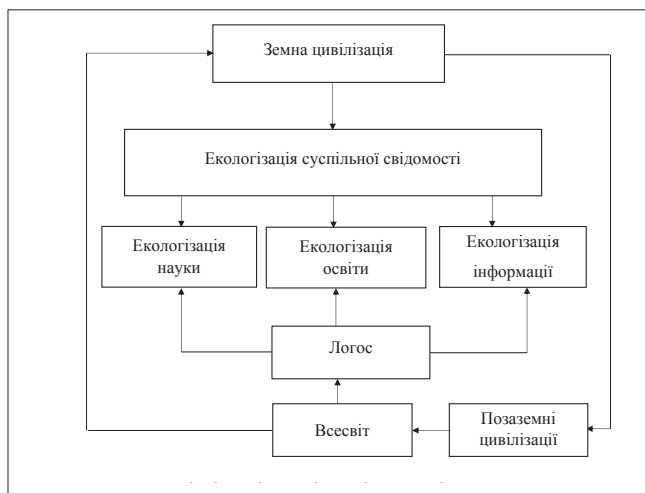

Рис. Екологізація суспільної свідомості в контексті духовного розвитку

Актуальні проблеми довкілля з великими труднощами сприймаються суспільною свідомістю в умовах глобальної гібридної війни. Пересічні громадяни з трудом вникають в екологічні проблеми теперішніх і майбутніх поколінь, коли війна забирає життя людей, руйнує інфраструктуру, школи, лікарні та житловий фонд, робить життя злиденним.

В умовах повсякденної війни, яка охопила схід і південь України, проблеми довкілля і виживання тягарем лягли на плечі молодого покоління українців, яке ще психологічно не підготовлене до екстремальних умов (Shtorgin, 2016). У школах і вищих навчальних закладах продовжують говорити про сталий розвиток тоді, коли потрібно мобілізувати людей на подолання глобальних екологічних загроз, реформування світової економіки та протистояння паліям війни на всіх континентах світу.

«Таке життя», – як писав Курт Воннегут у своїй «Бойні номер п'ять». Так уже влаштований світ, що посеред морок і смороду безглуздих масових убивств, які називали «війною», у критичні моменти завжди з'являються ті, хто рятує інших, часто ціною власного життя і страждань, здебільшого навіть не усвідомлюючи до кінця, чому вони це роблять.

І навіть розпитувати про це – справа не з легких. Не завжди ті, хто «пройшов крізь вогонь», хочуть і можуть говорити. Пережите тримає їх у напруженні, приходять у снах голосами загиблих товаришів, знову й знову стріляє танками і пробиває захист снайперськими кулями. А той, хто запитує, мимохіть приміряє на себе почуте й просто не уявляє, що робив би сам, якби там був» (Shtorgin, 2016).

Основна проблема сучасної прогресивної спільноти полягає не лише в локальному протистоянні паліям, що розпочали світову гібридну війну за природні ресурси світу. Потрібно глибоко усвідомити ту очевидну істину, що екологізація суспільної свідомості в глобальному контексті є найефективнішим інструментом у протистоянні зі світовими паліями війни. Крім того, потрібно подолати глобальні екологічні загрози та реформувати сучасні економічні системи, які характеризуються хижою споживацькою ментальністю. Після цього можна буде думати про сталий розвиток «зеленої» світової економіки на глобальному, національному, регіональному і локальному рівнях.

Об'єктом дослідження є екологізація суспільної свідомості в контексті духовного розвитку.

Метод дослідження – абстрактно-логічний – для розкриття суті еколого-економічного інструменту екологізації суспільної свідомості у взаємозв'язку з духовним розвитком земної цивілізації та обґрунтування глобальних цілей, які потрібно досягти земній цивілізації в процесі еволюційного розвитку в XXI ст. і за допомогою екологічно спрямованої суспільної свідомості. Використаний метод досліджень забезпечив збір і опрацювання наукової інформації, яка стосується глобальних екологічних загроз і шляхів їх подолання за допомогою екологічно спрямованої політики.

Обговорення проблеми. Екологізація суспільної свідомості – це безперервний процес оптимізації життя світової спільноти, що передбачає екологізацію науки, освіти та інформації для досягнення еколого-економічної рівноваги між потребами людини і можливостями довкілля їх задовольняти.

Екологізація суспільної свідомості в контексті духовного розвитку – це складний політичний процес, в якого є тепер і буде в майбутньому велика когорта опонентів (дуже багатих, енергійних і впливових). Вони дуже вправно володіють не лише зброєю, ліктями, але і словоблуддям, вкладають великі кошти в інформаційну війну, спрямовану на дискредитацію «зеленого руху». Протистояти цим політичним силам нелегко, небезпечно, але потрібно. Подаю приклад читачам, як вони працюють у сфері науки.

«Австралійський геолог Боб Картер не вважає, що глобальне потепління взагалі відбувається, тоді як астрофізик Віллі Соон каже, що такий процес дійсно існує, проте він пов'язаний не з викидами парникових газів в атмосферу, а з аномаліями на Сонці. Представник Інституту Катона Патрик Майклз не погоджується з обома. Він стверджує, що вуглекислий газ насправді призводить до підвищення температури, однак його вплив настільки незначний, що немає потреби «щось робити» для

його усунення. Дискусія – це основа будь-якого наукового зібрання, але у випадку Хартлендської конференції суперечливі дані не спростовують дебати серед учасників. Ніхто не намагається довести доцільність кожної позиції та встановити, хто власне має рацію. Урешті-решт, поки показують цифри, що відображають темпи зростання температури, найстарші представники відверто куняють.

Утім, усі прокидаються, коли на сцену виходять справжні зірки-ідеологи на кшталт Морано та Горнера. Це і є справжня мета заходу» (Klein, 2016).

Мета подібних конференцій «не лише посіяти сумніви в доцільності рішучих дій, а й породити страх, зробити так, щоб будь-які заяви про зміну клімату накривали лавини їдкою сарказму» (Klein, 2016).

На жаль, подібні конференції відбуваються не лише на американському континенті, але і в Україні. Мета таких конференцій – зменшити політичну напругу в суспільстві, пов'язану з потеплінням клімату на Землі. Проблема полягає лише у тому, яку ціну заплатить земля цивілізація за тимчасове зменшення політичної напруги?

Великий капітал спонсорує великі гроші на дискредитацію ідей, пов'язаних з потеплінням клімату під впливом парникових газів. «Згідно з нещодавнім дослідженням, – пише Наомі Кляйн, – заклади, що розповсюджують ідеї заперечення екологічної кризи, створюючи «рух проти борців зі зміною клімату», як його називає соціолог Роберт Брюлле, отримують більше 900 мільйонів доларів дотацій щорічно. Переважно це гроші з фондів консерваторів, які не можна до кінця відстежити» (Klein, 2016).

Внаслідок глибокого аналізу глобальних еколого-економічних проблем, що склалися у світі в XXI ст., Наомі Кляйн прийшла до висновку: «Ми дуже давно уникали правди, яка полягає в тому, що зміна клімату – це не проблема, яку потрібно внести до порядку денного поряд з охороною здоров'я та податками. Це сигнал, який має пробудити нашу цивілізацію, каже нам, що вкрай необхідно створити нову екологічну систему та принципи існування на планеті. Ми мусимо еволюціонувати» (Klein, 2016).

Екологічна сфера земної цивілізації потерпає як під впливом природних чинників, так і деструктивної антропогенної діяльності. У XXI ст. їх сукупний негативний вплив на людину настільки високий, що загрожує збереженню життя на Землі. З огляду на це екологічну сферу Землі потрібно не лише адаптувати до майбутніх кліматичних умов, але, разом з тим, відновити в повному обсязі її екологічні і соціальні функції. Тому і грудневі Паризькі домовленості (2015) в рамках Кліматичного форуму потрібно виконувати, не вдаючись до дискусій про потепління чи похолодання клімату, які з роками все менш віддзеркалюють об'єктивну реальність.

Еволюційний розвиток земної цивілізації в XXI ст. повинен відбуватися під впливом екологізації суспільної свідомості для досягнення таких глобальних цілей (Synyakevych, 2008, 2011, 2014):

- збереження екологічної цілісності та стійкості екологічних систем і життя на Землі;

- здійснення виробничо-господарської та іншої діяльності на Землі в рамках планетарних меж;

- розвиток природокористування в рамках міжнародних лімітів на відтворення і використання життєво важливих компонентів біосфери;

- розвиток екологізації суспільної свідомості в рамках науково узгоджених принципів;

- досягнення екологічно й економічно збалансованої чисельності людей на Землі;

- збереження екологічної і культурної спадщини для теперішніх і майбутніх поколінь;

- створення надійного міжнародного контролю за станом екологічно небезпечних об'єктів (атомних і гідроелектричних станцій, екологічно небезпечних дамб тощо);

- створення ефективної системи стимулювання біологічного і генетичного різноманіття рослинного і тваринного світу;

- запровадження екологічної сертифікації довілля;

- сприяння ефективному розвитку науки і освіти, що спрямований на подолання глобальних, національних, регіональних та локальних екологічних загроз;

- споживання матеріальних благ в рамках, що не порушує планетарних меж;

- збільшення лісистості земної кулі до екологічно збалансованого рівня;

- забезпечення надійної міжнародної екологічної безпеки, пов'язаної з рухом природних і антропогенних космічних об'єктів у навколишньому космічному середовищі;

- забезпечення міжнародного нагляду за науковими дослідженнями, що можуть становити загрозу для життя на Землі;

- збереження стійкості соціальних систем на глобальному, національному, регіональному і локальному рівнях;

- протистояння підступній інформаційній війні, що спрямована на дискредитацію наукових концепцій, що передбачають розвиток «зеленого природокористування» і подолання глобальних екологічних загроз;

- протистояння паліям гарячих гібридних війн, які сприяють розповсюдженню деструктивного природокористування, дестабілізації економічних, екологічних, соціальних і духовних систем.

Термін «гібридна війна» в цій статті розглядаємо за поданням Юрія Костюченка – експерта з питань безпеки, провідного наукового співробітника Наукового Центру аерокосмічних досліджень НАН України (Shtorgin, 2016).

«Гібридна війна» – популярний термін, – пише Костюченко Ю., – що описує використання в рамках мережевого багаторівневого управління сукупності традиційних військових, повстанських і диверсійно-терористичних засобів та заборонних військових практик. Ці засоби використовують замасковані серед цивільного населення військові найманці та рекрутовані місцеві для досягнення суспільно-політичних цілей. Такого роду конфлікти є змаганнями між конкурентними моделями хаосу і

програє в них той, хто виявляє більшу вразливість стосовно моделі світу і системи цінностей, запропонованих противником.

Тобто, за терміном «гібридна війна» ховається насамперед війна символів. Перемоги і поразки в цій війні відбуваються здебільшого не на полі бою, а в ідеологічному просторі. Тому й описувати так процеси потрібно переважно не в термінах тактичних, а в термінах етичних, ціннісних. Адже саме за цінності йде змагання» (Shtorgin, 2016).

Було б великою помилкою в суті гібридних війн бачити лишень етичні і ціннісні інтереси, бо за ними, зазвичай, криються великі злочинні загарбницькі інтереси, намагання перекласти вину за злочинну діяльність на дрібних і великих «пішаків» злочинного світу, що можна бачити на прикладі Донецької і Луганської областей України.

Гібридна війна динамічно проривається в економічну, освітню і наукову сферу. І справді, що ж то за наука така, коли новообраний президент США Дональд Трамп лише промовив, що потепління клімату на Землі – це видумка китайців, як за короткий проміжок часу 20 титулованих організацій світу заявили про те, що «людству загрожує не температурне пекло, а навпаки – холод і голод. Почнуться ці дві біди, на їхню думку, вже цього року й триватимуть три десятиліття» (Salimonovich, 2015).

І наскільки все це бачиться нікчемним на тлі мученицької смерті за наукову істину відомого італійського філософа і поета Джордано Бруно, який впродовж семи років тортур і спаленням живцем інквізицією на вогні, відстоював свої наукові переконання «про нескінченність світу, де італійський мислитель наділяв природу божественними властивостями. Як священник Бруно вважав магію сукупністю священних дій, що відображають божественні закони Всесвіту. Оскільки Бог розчинився у Всесвіті, то між Творцем і творінням стиралися чіткі кордони.

На думку Джордано Бруно, у Всесвіті нескінченне число світів, однак жоден із них не належить Богам. Вищий розум, душа і субстанція – матерія є трьома обличчями Господа. У своїй філософській доктрині, яку Бруно називав ноланською, або «філософією світанку», він проповідував релігію розуму на противагу сліпій вірі».

Висновки. Екологізацію суспільної свідомості в контексті духовного розвитку потрібно розглядати як найвагоміший інструмент екологічної політики, за допомогою якого в майбутньому відбудеться трансформація Homo Sapiens в Людину Мудру.

Екологізація суспільної свідомості в контексті духовного розвитку в XXI ст. буде базуватися на екологізації науки, освіти та інформації, і призведе до подолання глобальних екологічних загроз і збереження життя на Землі.

Бібліографічні посилання

Shtorgin I. (Ed.) (2016) *AD 242. Airport of Donetsk. History of courage, brotherhood and self-sacrifice.* Kharkiv. Family Leisure Club (in Ukrainian)

Synyakevych I. (2011) *Environmental policy.* Lviv. Western Ukrainian Consulting Center (in Ukrainian)

Synyakevych I. (Ed.) (2016) *Greening of forest use in the context of overcoming global environmental threats.* Lviv. Kamula (in Ukrainian)

Synyakevych I. (Ed.) (2008) *Forest Policy: Theory and Practice.* Lviv. Literary Agency "Pyramid" (in Ukrainian)

Klein N. (2016) *This Changes Everything: Capitalism vs. The Climate.* Kyiv. "Our Format" (in Ukrainian)

Salimonovich L. (2015) Nuances of apocalypse. *History.* 2, 9 (in Ukrainian)

Экологизация общественного сознания в контексте духовного развития

І. М. Синякевич¹

В XXI веке в связи с обострением глобальных экологических проблем и ростом деструктивной антропогенной нагрузки на экосистемы Земли, повышается общественное осознание значимости экологизации общественного сознания, которая развивается под влиянием науки и образования.

Концепция экологизации общественного сознания рассматривается нами в рамках земной цивилизации. Она охватывает экономическую, экологическую, социальную и духовную сферы. С помощью инструментов экологической политики будет обеспечиваться экологизация науки, образования и средств массовой информации, что будет способствовать росту интеллекта людей на Земле и преодолению глобальных экологических угроз, нависших над земной цивилизацией в XXI веке. Проблемы охраны окружающей среды в общественном сознании завуальированы противостоянием, что происходит между крупными игроками на глобальном уровне.

Целью исследования является определение концептуальных основ экологизации общественного сознания в условиях гибридной войны в контексте духовного развития земной цивилизации. Объектом исследования являются экосистемы Земли, которые деградируют под влиянием антропогенных и природных факторов. Использован абстрактно-логический метод исследования – для раскрытия сути эколого-экономического инструмента экологизации общественного сознания во взаимосвязи с духовным развитием земной цивилизации и обоснование глобальных целей, которые нужно достичь земной цивилизации в процессе эволюционного развития в XXI веке с помощью экологически направленного общественного сознания.

¹ Синякевич Игорь Макарович – вице-президент Лесной академии наук Украины, заслуженный работник народного образования Украины, заведующий кафедрой менеджмента организаций и администрирования, доктор экономических наук, профессор. Национальный лесотехнический университет Украины, ул. генерала Чупринки, 105, г. Львов, 79057, Украина. Тел. + 38-032-258-42-20. E-mail: mo@nltu.edu.ua

Экологизация общественного сознания в контексте духовного развития – это сложный политический процесс, у которого есть сегодня, и будет в будущем большая когорта оппонентов. Крупный капитал спонсирует большие деньги на дискредитацию идей, связанных с потеплением климата под влиянием парниковых газов.

Экологическая сфера земной цивилизации страдает как под влиянием природных факторов, так и деструктивной антропогенной деятельности. В XXI веке их совокупное негативное влияние на человека настолько высоко, что угрожает сохранению жизни на Земле. В связи с этим экологическую сферу Земли нужно не только адаптировать к будущим климатическим условиям, но, вместе с тем, восстановить в полном объеме ее экологические и социальные функции. Поэтому и декабрьские Парижские соглашения (2015) в рамках климатического форума нужно выполнять, не прибегая к дискуссиям о потеплении или похолодании климата, которые с годами все менее отражают объективную реальность.

Предложено ряд глобальных целей экологизации общественного развития, которые человечеству необходимо будет достигать в условиях гибридной войны, которая предусматривает замаскированное использование военными наемниками ряда военных средств среди гражданского населения. Гибридная война динамично прорывается в экономическую, образовательную и научную сферы. Средства гибридной войны используются лидерами крупнейших государств мира для достижения целей, которые в большинстве случаев идут вразрез с целями экологической политики, направленной на преодоление глобальных экологических угроз.

Ключевые слова: окружающая среда; глобальные экологические угрозы; мировое сообщество; экологическая, экономическая, социальная и духовная сферы земной цивилизации; гибридные войны

Greening of the collective consciousness in the context of spiritual development

I. Synyakevych¹

The 21st century stand out by the elevation of the global consciousness about the importance of environmental awareness of society based on the advances of science and education as the result of the sharp rise of global ecological problems and increased destructive anthropogenic influence on the ecosystem of the planet Earth.

The concept of environmental awareness of the society is looked at within the frame of our planet. It includes

¹ Igor Synyakevych – Vice President of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine, Honored Employee of the National Education of Ukraine, Head of the Department of Management of Organizations and Administration, Doctor of Economics, Professor. National Forestry University of Ukraine, General Chuprynka st., 105, Lviv, 79057, Ukraine. Tel. + 38-032-258-42-20. E-mail: mo@nltu.edu.ua

economic, environmental, social and spiritual spheres. Applying the instruments of the environmental policy we'll ensure the greening of the science, education and the media which will increase the intellectual potential of the population of our planet and solve global ecological threats that are hovering over it in the 21st century. The pressing issues of the environmental protection in the collective consciousness are obscured by the stand off between influential players on a global level.

The goal of the research is to define conceptual premises of ecological evolution of collective consciousness under the condition of hybrid war in the context of spiritual development of our civilization. The subject of the research is Earth's ecosystem that is degrading under the influence of anthropogenic and natural processes. Abstract logical method of the research is used to uncover the essence of ecological and economic instruments of the ecological development in collective consciousness in congruence with spiritual development of the Earthly civilization, and the justification of the global goals that must be achieved by the humanity throughout the process of evolutionary development in the 21st century driven by ecologically oriented societal consciousness.

Ecological evolution of humanity in the context of spiritual development is complex political process which nowadays has numerous cohorts of opponents and will have them in the future. Big business pours a huge amount of capital to discredit the ideas related to the global climate change due to the green house effect from the gas emissions.

Ecological sphere of global community suffers under the influence of natural processes as well as from destructive anthropogenic activity. In the 21st century their cumulative negative effect on the environment is so impactful that it threatens the continuity of the life on Earth. As the result, the environment of Earth needs not only to adapt to the future climate conditions, but along with it - to completely renew it's ecological and social functions. That's why the Paris Agreement of December 2015 in the frame of the Climate Forum needs to be implemented without discussions about warming or cooling of the climate that less and less reflect the objective reality as the years pass.

We propose the number of global goals to improve ecological evolution of the society which humanity must achieve and implement - especially under difficult conditions of hybrid wars, that provide the use of selective military methods that are masked and used by the concealed military recruits among civilians. The hybrid war dynamically breaks into economic, educational and scientific spheres. Methods of hybrid war are used by leaders of the most powerful nations to achieve the goals, that in most instances contradict the goals of environmental policy aimed at overcoming global ecological threats.

Key words: environment, global ecological threat, global community, ecological, economic, social and spiritual spheres of Earth civilization, hybrid wars